

траектории ситуаций выбора и использования активных методов обучения, направлено на осуществление эффективной подготовки студентов к родительству.

4. Своеобразие педагогического сопровождения состоит в том, что оно выступает одновременно и средством, и условием, и методом подготовки студентов к родительству и выполняет на этой основе функции поддержки, познавательной направленности.

5. На различных этапах подготовки студента к родительству взаимоотношения необходимо смоделировать развивающую среду, побуждающую студента к постоянному самоопределению и выбору. Актуальным на данном этапе проведения исследования является построение процесса педагогического сопровождения подготовки студентов к родительству в вузе в соответствии со структурно-функциональной моделью.

Библиография

1. Ovcerenco, N., Impactul devalorizării prestigiului parentalității asupra preferințelor axiologice ale tinerilor, în: Facultatea de pedagogie: tradiție și modernitate. Dialogul generațiilor, UPS „I. Creangă”, Chișinău, 2014.
2. Ovcerenco, N., Parentalitatea – izvor al împlinirii vieții umane. În: Educația din perspectiva valorilor (editori Opriș D., Scheau I., Moșin O.), vol.VIII, EICON, București, 2015.

TEHNICI DE DEZVOLTARE A ABILITĂȚILOR DE COMUNICARE NONVIOLENTĂ A PEDAGOGILOR SOCIALI

Elena DAVIDESCU, lector universitar

Summary

Social pedagogue works in a very diverse labor market, from health to educational environments, from public institutions to private ones. The activity of social pedagogue has in view helping all

children in their general development in order to succeed in daily life. Using in practice the principles of nonviolent communication (NVC) helps social pedagogues to have more efficient relations with beneficiaries, to identify better children' needs and to contribute at social inclusion by promoting nonviolent values. That is why in this article we try to present the essence and principles of NVC, needed in the relation of social pedagogue with the beneficiary. Applying this model gives social pedagogues technics for developing abilities of nonviolent communication.

Introducere. Persoană de referință pentru persoane sau grupuri aflate în dificultate, care creează pentru aceștia premise care să le ofere șansa de a depăși situațiile dificile cu care se confruntă și de a deveni adulți independenți, capabili să-și gestioneze propria existență, **pedagogul social**, prin activitățile sale, realizează total sau parțial funcțiile familiei sau ale altor organizații și intermediază relația dintre necesitățile beneficiarilor și cele ale societății [3; 1].

Pedagogul social desfășoară activități în beneficiul cauzei copilului, respectând valori și reglementări privind justiția socială, calitatea vieții și starea de bine al beneficiarului. Ca persoane publice, aceștia favorizează luarea la cunoștință a problemelor sociale existente, făcând vizibile dispozitivele, mecanismele, instituțiile sociale și agenții care au misiuni și responsabilități în domeniu. Centrul de greutate al profesiei de pedagog social se referă la **educație**, organizarea vieții în comun cu activitățile și preocupările cotidiene ale beneficiarilor [4, p. 25].

Contextul relaționării în pedagogia socială mai înseamnă *voința și capacitatea de a orienta mesajul spre celălalt* cu înțelegerea nevoii acestuia, dar și cercetarea înțelegerii, *nevoia de a se face înțeles*, menționează *L. Șoitu*. Profunzimea acestor *trebuințe* din piramida lui *A. Maslow* devine suportul motivațional care sporește proporțional cu bucuria reușitei. Desigur, ascultarea nu înseamnă aprobarea obligatorie, nici acceptarea, chiar dacă înțelegi. Ascultarea în vederea dialogului, a comunicării interactive, presupune a lăsa

celuilalt dreptul la judecată asupra persoanelor, a ideilor și valorilor amintite, a problemelor puse. Presupune a fi disponibil, demonstrând că nu este greu să întâlnești alteritatea celuilalt, să utilizezi simultan ascultarea, judecata și decizia [12, p. 56-71].

Pedagogia socială oferă un ajutor pentru învățare, de aceea conținutul educației este constituit de experiența persoanei în dificultate și de problema cu care aceasta se confruntă [2, p. 17].

Tehnicile de comunicare fac referire la procedeele sau modalitățile în care comunicăm. În realizarea unei metode se subsumează un set de reguli sau prescripții procedurale pe care se structurează o acțiune eficientă, iar tehnica se subordonează metodei, o metodă presupunând derularea mai multor tehnici. În procesul de acțiune educațională și de interacțiune umană, *pedagogul social* trebuie să acorde importanță atât procesului de comunicare, cât și tehnicilor de comunicare pe care le utilizează. Prin intermediul acestor tehnici, el se autoanalizează, este interactiv cu beneficiarul, manifestă empatie, transmite căldură umană, oferă feedback, explică cu răbdare și claritate, ascultă cu atenție și înțelegere problemele beneficiarului, este conștient de perturbațiile din cadrul comunicării și le reduce, conștientizează limbajul corporal propriu și al celorlalți, analizează și sintetizează informația. În acest context, pedagogul social trebuie să aplice tehnici de dezvoltare a abilităților de comunicare nonviolentă.

Comunicarea Nonviolentă (CNV), întemeiată de către *Marshall B. Rosenberg*, reprezintă o metodă puternică, uimitor de simplă și accesibilă și totuși delicată în practică. Ea ne permite să fim mai fericiți, să construim relații umane care ne îmbogățesc, să dezvoltăm cooperarea, să ieșim din situații dificile sau conflictuale. Ea ne oferă speranța de a depăși violența, conflictele, lucrurile nemărturisite, blocajele și tensiunile [6, p. 14].

Comunicarea Nonviolentă (CNV) ajută la crearea și consolidarea unei relații bazate pe *încredere*, *respect* și *empatie*, și poate aduce mai multă *bucurie* și *armonie*; promovează educația

motivată de respectul pentru viață, de dorința de a deprinde abilități, de a contribui la bunăstarea proprie și a celorlalți [13].

Scopul cercetării constă în identificarea tehnicilor de dezvoltare a abilităților de comunicare nonviolentă a pedagogilor sociali, bazate pe principiile CNV.

Rezultate și discuții. Din multitudinea competențelor psihosociale necesare pedagogului social, *comunicarea* este esențială pentru experiența ascultării și înțelegerii beneficiarului (copil aflat în dificultate). Teoriile moderne consideră necesară înlocuirea modelului pedagogului ca „specialist într-un domeniu, curând depășit de evoluțiile științifice” cu cel al *pedagogului-formator*, capabil să se adapteze la nou, să se autoformeze permanent [9, p. 25].

În acest context relația pedagog social – beneficiar este una *de colaborare, de încredere și de respect reciproc*. Pentru dezvoltarea unor atitudini și valori dezirabile, pedagogul social trebuie să creeze beneficiarilor situații de învățare menite să dezvolte astfel de atitudini; să se descurce în situații conflictuale date de opinii/atitudini diferite, să evalueze dezvoltarea atitudinilor și valorilor la copii. În opinia psihologului american *M. Rozenberg*, există un mod de comunicare interumană extrem de eficient – *comunicarea nonviolentă* – comunicare fără violență și constrângere. Crearea CNV provine, în egală măsură, dintr-o *intuiție*: ființa umană este o *ființă relațională*, are înlăuntrul său „*capacitatea de a fi în relație*”. Marshall încearcă deci să creeze un proces simplu, accesibil tuturor, în toate culturile, coerent cu toate marile curente spirituale. Acest proces este ușor de înțeles și totuși dificil de practicat, căci pune sub semnul întrebării obiceiurile de gândire și de limbaj ancorate în cultura noastră [6, p. 33].

Există patru componente ale CNV: **1. Observarea. 2. Emoțiile, sentimentele. 3. Necesitățile și 4. Cerințele (rugăminți).** Așadar, un aspect al CNV este exprimarea acestor patru segmente de informație într-un mod foarte clar – fie verbal, fie prin intermediul altor mijloace. Alt aspect constă în recepționarea a patru segmente

similare de informație din partea altor oameni. Conectându-ne la alte persoane, aflând ceea ce ele observă, simt, necesită, descoperim ceea ce le-ar îmbogăți viața, adică cerințele lor. În timp ce ne menținem atenția concentrată asupra domeniilor amintite și îi ajutăm și pe alții să facă același lucru, stabilim un flux de comunicare reciprocă până când înțelegerea, compasiunea încep să se manifeste în mod firesc: *ce observ, ce simt, de ce am nevoie, care sunt cerințele mele pentru a-mi împlini viața; ce observi tu, ce simți, ce necesități ai, ce cerințe ai pentru a-ți întregi și tu viața* [8, p. 28].

Comunicarea Nonviolentă ne oferă instrumente concrete pentru crearea de relații bazate pe **compasiune, înțelegere și respect reciproc**:

1. Separarea observației de evaluare; a fi capabili să observăm ceea ce se întâmplă fără să evaluăm sau să judecăm lucrul respectiv și să specificăm comportamentele și condițiile care ne afectează.

2. Separarea sentimentelor de gânduri; a fi capabili să ne exprimăm stările interioare într-un mod care nu implică judecarea, criticarea sau învinovățirea celuilalt.

3. Conectarea la nevoile umane universale împlinite sau neîmplinite din noi.

4. Solicitarea a ceea ce dorim într-un mod limpede și într-un limbaj concret și eliberat de ambiguități și noțiuni abstracte [8, p.26].

La fel, *M. Rozenberg* afirmă că există o formă deosebită de interacțiune umană pe care el o numește „*A oferi din toată inima*”; când oferim din suflet nu așteptăm recompense. Această dăruire îmbogățește atât „emițătorul” (pedagogul social), cât și „receptorul” (beneficiarul). „*A oferi din toată inima*” înseamnă a oferi cu *empatie, respect pentru trebuințele beneficiarului*; o acțiune ce desăvârșește viața beneficiarului: el simte mulțumire, e lipsit de temeri pentru ce i s-a oferit, sporește sentimentul respectului pentru persoana proprie a emițătorului; îi apare dorința de a oferi mereu și în viitor.

Tehnica comunicării nonviolente pedagog social-beneficiar presupune realizarea simultană a două moduri de acțiune umană, conform tabelului 2:

Tabelul 2. Tehnica comunicării nonviolente pedagog social – beneficiar (elaborare personală)
Moduri de acțiune umană

1) <i>A accepta beneficiarul cu empatie</i> (a manifesta compasiune pentru stările de suflet ale celuilalt)	
2) <i>Dezvăluire de sine</i> (EU) <i>Emițătorul - Pedagogul social</i>	(EL) <i>Receptorul - Beneficiarul</i>
1. <i>Observ</i>	1. <i>Observă</i>
2. <i>Simt</i>	2. <i>Simte</i>
3. <i>Am nevoie</i>	3. <i>Are nevoie</i>
4. <i>Doresc acum să rog</i>	4. <i>Dorește acum să mă roage</i>

Metodica comunicării nonviolente cuprinde patru componente: *fapte, sentimente, trebuințe și rugăminți, care trebuie clar exprimate și primite de la interlocutor*. Comunicarea fără constrângere și fără violență are loc atunci când interlocutorii se pot înțelege și influența reciproc prin intermediul dăruirii reciproce din toată inima. În desfășurarea acestei forme de comunicare există patru faze, conform tabelului 3:

Tabelul 3. Fazele procesului de comunicare nonviolentă

- Faza 1** Pedagogul social își exprimă deschis rezultatele observărilor personale (fapte, sentimente, trebuințe și rugăminți).
- Faza 2** Beneficiarul primește cu empatie, compasiune ceea ce i spune pedagogul social.
- Faza 3** Discuția e continuată de beneficiar, care-și exprimă deschis observările personale (faptele), sentimentele, trebuințele și rugămințile sale.
- Faza 4** Pedagogul social recepționează cu empatie informația exprimată și transmisă de beneficiar și, tot așa, comunicarea continuă până în momentul când apare în

comunicare posibilitatea pentru un interlocutor sau pentru ambii de a oferi din toată inima.

Procesul de comunicare nonviolentă reprezintă un mod de a comunica eficient, de a evita și a soluționa un conflict etc. Uneori putem utiliza metodică comunicării nonviolente prin tăcere, controlându-ne ce dorim să comunicăm, orientând conștiința noastră. Uneori noi o utilizăm verbal, urmărind un alt obiectiv, dorind să schimbăm părerea partenerului, furnizând informații etc.

Tehnica comunicării nonviolente e susținută și de tehnica de parteneriat dezvoltată de psihologul german I. Shmidt. Această tehnică permite a evita conflictele interumane, a le controla sau a le soluționa. Ea cuprinde cinci faze: 1. *Predispoziția spre interacțiune*. 2. *Stabilirea și menținerea contactului*. 3. *Dezvăluirea trebuințelor partenerului*. 4. *Căutarea în comun a soluțiilor și* 5. *Semnarea acordului*. Pentru un pedagog social competent este foarte important să sprijine și să dezvolte relația de comunicare cu beneficiarul, să asigure libertatea cuvântului, exprimării. Pentru a reuși în acest sens, el folosește *comunicarea suportivă și empatică*. Conform cercetătorilor R. Cîndea, D. Cîndea, *comunicarea suportivă* accentuează aspectele de corelare dintre comunicatori și se concentrează asupra asigurării suportului pentru relația interpersonală de comunicare [5].

Cea mai profundă formă de înțelegere a unei alte persoane este empatia. Aceasta implică trecerea de la a-l observa pe celălalt din exterior la a te pune în locul lui, în pielea lui, și a-l analiza intrinsec, ținând cont de toate experiențele și de trecutul lui și privind lumea prin ochii lui [11, p. 227].

După marele psiholog S. Marcus, *„empatia reprezintă un fenomen psihic de identificare parțială, cognitiv-afectivă a unei persoane cu un comportament uman perceput sau evocat, care se poate manifesta conștient sau inconștient, aparent sau inaparent, favorizând un act de înțelegere și comunicare implicită, precum și o anumită contagiune afectivă* [7].

Comunicarea empatică are ca scop înțelegerea interlocutorului, adoptarea cadrului său de referință pentru a putea vedea lucrurile prin prisma lui. Pentru o comunicare empatică pedagogul social trebuie să: stabilească un climat confortabil; să folosească corespunzător contactul vizual, să parafrazeze; să pună întrebări clarificatoare; să asculte activ; să susțină și să încurajeze nonverbal (prin postură, privire, mimică, mișcări ale capului, sunete aprobative) ceea ce spun beneficiarii; să privească beneficiarul în față; adresați întrebări simple, deschise; să aibă răbdare; să urmărească reacțiile nonverbale și expresia feței, limbajul trupului pentru a vedea reacțiile beneficiarului [10, p. 93].

În calitate de ascultător empatic, pedagogul social depune efortul necesar pentru a înțelege ceea ce simte beneficiarul, de aici și ideea – să știi să ascuți înseamnă să știi să comunici. Iar *calitatea mesajului* este cel mai valoros pentru înțelegerea problemelor beneficiarului. În cadrul procesului asistenței educaționale sunt utilizate următoarele tehnici de comunicare care contribuie la succesul relației suportive: *parafrizarea; reformularea; concretizarea; rezumarea; reflectarea recapitulativă; confirmarea; ascultarea activă.*

La data de 6 februarie 2018, personal, am participat la București, în cadrul unei ședințe de practică în Comunicarea Nonviolentă (CNV), organizată de **Monica Reu** – primul trainer român certificat de *Center for Nonviolent Communication*. Dna **Monica Reu** este fondatorul și președintele *Asociației pentru Comunicare Nonviolentă* și este formator CNFPA și organizează și conduce workshopuri de CNV din anul 2004, împărțind metoda în cursuri deschise, grupuri de practică, tabere de familie, școli și instituții. Pasiunea ei este sprijinirea dascălilor, a părinților și a cuplurilor în implementarea acestui model de comunicare în viața de zi cu zi [13].

Concluzii:

- În procesul CNV, pedagogii sociali sunt învățați să evite anumite afirmații care pot jigni beneficiarii: *judecățile moralizatoare, comparațiile, negarea responsabilității față de propriile acțiuni, ordinele, poruncile.*

- Toate aceste tipuri de comportamente trebuie evitate, pentru că ele pornesc de la simplificări, generalizări sau complicări inutile ale unor situații concrete, care pot fi rezolvate mult mai eficient cu ajutorul modelului CNV.

- Cu ajutorul tehnicilor de comunicare nonviolentă se stabilește practic conexiunea dintre pedagogul social și beneficiarul în acordarea sprijinului asistențial.

- Fără abilitățile de comunicare nonviolentă dezvoltate, pedagogul social nu va reuși în activitatea de consiliere psihopedagogică, activitate în care copilul nu se simte „controlat”, ci sprijinit.

Bibliografie

1. Acriș, C., Dumitru, A., *Pedagogie socială aplicată. Intervenția în munca socială*, Cartea Universitară, București, 2005.
2. Acriș, C., Mihăiță, D., *Pedagogie socială teoretică*, Editura Cartea Universitară, București, 2004.
3. Cozărescu, M., *Formare în pedagogia socială – Experiența Fundației Pestalozzi*, Editura Știință și Tehnică, București, 1999.
4. Cozărescu, M., *Pedagogie socială de la teorie la practică*, Editura Universității din București, București, 2012.
5. Gîndea, D., Gîndea, R., *Comunicarea managerială*, Editura Expert, București, 1997.
6. Keller, F., *Exerciții de comunicare nonviolentă*, trad. din l. franc. Popa L., Editura Trei, București, 2016.
7. Marcus, S., *Empatie și personalitate*, Editura Atos, București, 1997.
8. Rosenberg, M.-B., *Comunicarea nonviolentă. Limbajul vieții*, Editura Epigraf, Chișinău, 2005.

9. Stog, L., Comunicare nonviolentă: caracteristici, antrenamente, efecte, în: Domenii vitale pentru manifestarea competențelor psihosociale, manageriale, Bălți, 2000, pp. 25-29.
10. Stog, L., Caluschi, M., Psihologia managerială, Editura Cartier, București, 2002.
11. Ston, D., Patton, B., Heen, Sh., Comunicarea defectuoasă: abordarea eficientă a discuțiilor, trad. din l. engl. Boga L., Editura Curtea Veche, București, 2012.
12. Șoitu, L., Pedagogia comunicării, Editura Institutul European, Iași, 2002.
13. <http://www.nonviolenta.org/>

**FORMAREA ȘI CULTIVAREA SENTIMENTELOR
PATRIOTICE LA ELEVII CICLULUI GIMNAZIAL PRIN
PREDAREA ISTORIEI LOCALITĂȚII**

Yurie ILAȘCU, dr., conf. univ.

Summary

The formation and cultivation of the patriotic feelings in the students of the gymnasium cycle is meant to show the organic, vital connection between the student and the society he is a member of, between the pupil and the civic order, or more specifically, the education of patriotism through the knowledge of the history of the locality, citizen, as an active supporter of the rule of law, as a militant of human rights, for the good of the homeland and the people he is part of. The purpose of cultivating patriotic feelings is to train the gymnasium students as subjects who feel, think and act in the spirit of the demands and demands of social morality, as good citizens, with pronounced civic behavior.

În anul curent, 2018, se împlinesc 420 de ani de la prima atestare documentară a localității Toqsobeni și a toponimului Telenești. Cultivarea sentimentelor patriotice la elevii ciclului gimnazial, prin predarea și cunoașterea de către elevi a istoriei localității, se referă la formarea elevului ca cetățean, ca susținător activ al satului în care s-a născut, ca militant al atașamentului față de